

Oude perceelsnamen

door Dr D.W. Gravendeel

In het onderstaande artikel passeren weer enkele oude perceelsnamen de revue. Sommige namen werden in het verleden al vervangen door andere en vervolgens vergeten. Andere breidden zich uit over een groter gebied en een enkele werd verbasterd tot een bijna onherkenbare vorm. Aan de orde komen: Keijzerskamp, de Grote en de Kleine Paddenaar, de Langewei (het Weiland of het Weilandsparkje), Jan Aertsen Boomgaard en de Erfpacht.

Het materiaal

I Op 19 juni 1662 transporteerde Jan Adriaensz. van Montfoort aan Willem Dircksz. van Bijlevelt, brouwer te Vleuten, *seeckere 1 mergen lants, mitten boomgaert, beplantinge ende beteling daer op staende, van outs genaemt Keijzerskamp, opstreckende van 't gemeene Kerckpadt tot aen de Paddenaar, daer de Kerck van Vleuten boven oostwaerts ende Henrick van Eemskerck beneden westwaerts naest gelant sijn.* (= land bezitten). Met „boven” werd bedoeld „bovenstrooms” en met „beneden” dus „benedenstrooms”, wat in onze contreien gewoonlijk gelijk te stellen is met respectievelijk „oost” en „west”. Het „gemeene Kerckpadt” was een voetpad voor algemeen gebruik, dat even ten noorden van het latere huis Alenvelt van oost naar west liep. Het maakte ten zuiden van de Keijzerskamp een knik in noordwestelijke richting en liep vervolgens tussen „de Vinkenbuurt” en de grond van de herberg „De Zwaan” langs het kerkhof naar de kerk.

II Willem Jansz., weduwnaar van Neeltje Cornelisse, wonende op Themaet, transporteerde op 12 december 1664 aan Jan Hendricksz. Deurgoet en diens schoonzoon Willem Dircksz. van Bijlevelt *3 mergen soo bouwlant als boomgaert.* Het bouwland werd in het westen begrensd door voornoemde Jan Hendricksz. met z'n boomgaard, in het noorden door *seecker lant genaemt het Wijnlant* en de Heer Jacob Voorburgh (de toenmalige eigenaar van het landgoed Hinderstein, het latere Alenvelt) en in het zuiden door de *Heerenwech* (de Vleutense weg). Het boomgaardje was *streckende van den Heerenwech tot in de Weteringe.* De weduwe en erfgename van *wijlen Isbrant van Ravswaeij, in sijn leven Heere van den Heggen,* hadden er een hypotheek op van f. 2.200,--. Willem maakte het bouwland ook tot boomgaard.

Willem van Bijlevelt was getrouwd met Fijgje Deurgoet. Hun dochter Catharina, getrouwd met Gerard Ketel, erfde het bovengenoemde goed. In 1725 kwamen de kinderen er achter dat zich bij de erfenis *verscheijde Leengoederen* hadden bevonden. Zo had Catharina onder andere verkregen *de Leenweere van een Hoffsteede met een acker lands, geleege op Knijffkendorp, thins- en tientvrij.* Hiermee was haar vader op 1 juni 1667 beleend door de toenmalige Heer van Den Ham. Men haastte zich om het verzuim goed te maken en op 6 oktober 1725 werd Catharina na alsnog verleid met de genoemde leenweere. Na haar overlijden, ging het leen over op haar zoon Gosewinus Ketel, die op 23 augustus 1738 het gehele goed verkocht aan zijn oom Hendrik van Bijlevelt: *zekere huijsinge en drie morgen een hond boomgaard, gelegen onder den Geregte van Vleuten op Knijgensdorp.* Hendrik werd met het leengoed op 28 september van hetzelfde jaar beleend.

De op verschillende manieren geschreven naam *Knijff-*

kendorp slaat op een tiendplichtig gebied, begrensd door de Thematerweg, het Leywerk (het water tussen de Tol en Den Engh), de Vleutense Wetering en de Schoolstraat. Onder een hond werd verstaan 100 vierkante roeden of een zesde morgen. Men was vroeger niet zo precies met de opgaven van oppervlakten. Termen als *soo groot ende cleijn of een luttel min of meer* kwamen in de koopcontracten geregeld voor. Toch klopt het totaal aardig met de later door het kadaster in de ons zo vertrouwde maten opgegeven oppervlakte.

Het waren niet alleen de oppervlakten, waarmee men het niet zo nauw nam, ook bij de opsomming van de belendende eigenaren hield men een slag om de arm, bijvoorbeeld *Henrick van Eemskerck off daer* (= aan wie) *hij 't recht gelaten heeft of Jan Jansz. van Montfoort haere erffgenamen ofte haer recht hebbende.*

III Op 27 april 1676 transporteerden deken en kapittel van Oudmunster aan Willem Dircksz. van Bijlevelt *sekere 2 margen weijlant behoorende aen de Kercke van Vleuten, genaemt het Wijnlant, gemeen in 3 margen, waervan 1 margen toebehoort Frederick Wttenham, streckende van den Boomgaard van den voornoemden Willem Dircksz. van Bijlevelt tot aen het Paddenaertje, daer de Heer Jacob Voorburgh oostwaerts ende seigneur Wijckersloot westwaerts naest gelant sijn.* In een andere akte wordt het perceel **de Kerckweijde** genoemd.

IV Het volgende transport vond plaats op 25 november 1679. Toen droeg de Heer Stephanus van Wijckersloot, wonende op Themaet, aan Willem Dircksz. van Bijlevelt over *seecker campgen weijland, groot 1 margen, streckende van de boomgaard van Van Bijlevelt 9suijtwarts) tot het bouwland van de verkoper (noordwaerts).* Oostwaarts lag het land van Van Bijlevelt, westwaarts *het lant compeeterende de Heere Van der Aa, Heer van Zijlevelt.*

V De ontvanger der gebeneficieerde goederen (de kerkelijke goederen waren bij de Reformatie onteigend) transporteerde op 7 november 1681 aan Willem Dircksz. van Bijlevelt *sekere omtrent 1 margen Lands, daer aen de zijdsijde het Capittel van Oudmunster, aen de westsijde de Heer Van der Aa, aen de oost- ende noortsijde Jan Jansz. van Montfoort naest gelegen sijn, genaemt de Paddenaar.*

VI Tenslotte hebben we nog een pachtcontract dat in deze serie past. Op 21 april 1694 verhuurde Fredrick Utenham aan Willem Dircksz. van Bijlevelt onder andere *1 mergen, gelegen bij 't dorp tot Vleuten en gemeender voor in 3 mergen, genaempt het Weijlandt.* In het archief van Den Ham komt deze pachtovereenkomst ook voor. Het perceel wordt daar **Weilandsparkje** genoemd.

Overzicht A

Een mooie gelegenheid om een overzicht te krijgen van de verschillende percelen, doet zich voor bij het bestuderen van het op 29 maart 1765 eigenhandig geschreven testament van Johannes van Bijlevelt en (diens) vrouw Ida Eijcken. Zij bedachten daarbij hun kinderen met enige legaten. Zoon Willem Hendrik waren onder andere toegedacht:

a) *3 Mergen weijland, genaamd de Langewey en een campje weijland daaragter, genaamt de Kleijne Padde-naar, groot 1 mergen, dus te samen 4 mergen, strekkende voor van de Boomgaard genaamd den Erfpacht, tot agter aan het bouland, daar oostwaarts het land van de Hofstede Alenvelt en westwaarts het nabeschreve land gelegen is.*

Dit geheel komt overeen met de in de voorgaande opsomming genummerde percelen III (het Wijnland) en VI (het Weilandsparkje).

De benamingen Langewey en Weilandsparkje duiden in dezelfde richting (het gebruik van de grond) en ik meen dan ook de naam Wijnland als een verbastering te mogen beschouwen.

Hoe Van Bijlevelt in het bezit is gekomen van de 1 morgen van het Wijnlant (zie III), toebehorende aan Fredrick Utenham, kan ik uit de mij ter beschikking staande gegevens niet aantonen.

b) *Nogh 3 mergen Boomgaard, genaamt Jan Aertsens Boomgaardt en Grootte Paddenaar, strekkende voor van de sloot aen het Sandpad tot agter aan het Bouland toe, daar oostwaarts het voorschreve land en westwaarts den Heer van ter Aa geleegeen is.*

Dit komt overeen met de percelen, genummerd I (de Keijserkamp), IV (seecker campgen weijland) en V (de Paddenaar). Blijkbaar is de naam „Keijzerskamp” in ongebruik geraakt en vervangen door „Jan Aertsens Boomgaardt”.

Uit het bovenstaande blijkt dat noch de Kleine, noch de Grote Paddenaar oorspronkelijk hebben gegrensd aan het meermalen ter sprake komende Zandpad dat verderop naar de kerk leidde en dus ook wel „Kerckpadt” werd genoemd. De vondst van Sprong, dat de naam zou zijn afgeleid van „pad-naar-de-Haar” kan dus, hoe aardig ook bedacht, niet juist zijn. Bovendien begon het pad-naar-de-Haar natuurlijk pas ná de kerk.

c) *Nogh 3 mergen 1 hond Boomgaard, genaamt den Erfpacht, met nogh een Huijsje, bergh en schuer en uijterdijck, strekkende voor een gedeelte uijt de Vleutense Weteringh en Dijck, tot aen de Langewey en de Boomgaard van Alenvelt, daar westwaarts Harmannus Verhoef gelegen is. Werdende de Huijsinge bewoont door Jan Nuijt en den Boomgaard bewijdt door de Weduwe Denekamp. Sijnde Huijsinge en 1 hond land Leenroerig aan den Huijse van den Hamme.*

Onder een „uijterdijck” moeten we verstaan buitendijks land en dat was het land tussen de weg (de dijk) en de wetering (de Rijn) in feite ook. Dat buitendijks land was dus leenroerig aan Den Ham (zie onder II).

Dit legaat komt overeen met perceel nummer II. De naam Erfpacht duikt voor 't eerst op in de stukken in 1765, zonder dat blijkt of de grond ook inderdaad met een erf-pacht was belast.

Overzicht B

Toen Alyda Odilia van Rietveld, de weduwe van Willem Hendrik van Bijlevelt, op 2 november 1801 was overleden, werd van haar boedel op 4 juli 1802 een inventaris opgemaakt. Daarop kwamen weer voor:

a) *3 Mergen weijland, genaamd de Langewey en een kampje daar achter gelegen, genaamd den Kleijne Padde-naar, groot 1 mergen, dus te samen 4 mergen. Strekkende voor van den boomgaard tot achter aan het bouwland, daar oostwaarts het land van de Hofstede Alenvelt en westwaarts het nabeschreve land naast gelegen is.*

b) *3 Mergen boomgaard, genaamd Jan Aertsens boomgaard en Grootte Paddenaar, strekkende voor van een hool (hool, hoel, huele, huel, heul is duiker of brug) aan het Zandpad tot achter aan het bouwland, daar westwaarts den Heer Van ter Aa en oostwaarts de Langewey naast gelegen is.*

c) *3 Mergen 1 hont boomgaard genaamd den Erfpacht, met nog een Huijsje, berg en schuur en uijterdijck, strekkende een gedeelte uijt de Vleutensche Wetering en Dijk tot aan de Langeweyde en den Boomgaard Alenvelt, daar thans westwaarts Gijsbert Verhoef naast gelegen is, zijnde de Huijsinge en 1 hond land leenroerig aan den Huize den Ham.*

De bovengenoemde goederen werden toebedeeld aan zoon Paulus Martinus, die onder meer ook de Heere Huizinge Aleveld kreeg. Zij komen ook weer voor op de memorie van successie, die op 17 januari 1821 werd opgemaakt na het overlijden van zijn vrouw Petronella Johanna Anthonia Mouton.

Bij de boedelscheiding van 23 januari 1829 werd ook een inventaris gemaakt. De oppervlakte van de Lange Weide wordt daarop vermeld als 2 bunders 55 roeden 27 ellen weiland, de Kleine Paddenaar blijft een kampje land, de boomgaard en Grote Paddenaar beslaan 2 bunders 55 roeden 27 ellen en de Erfpacht is groot 2 bunders 69 roeden 45 ellen, oostwaarts begrensd door het Boschje van Alenvelt.

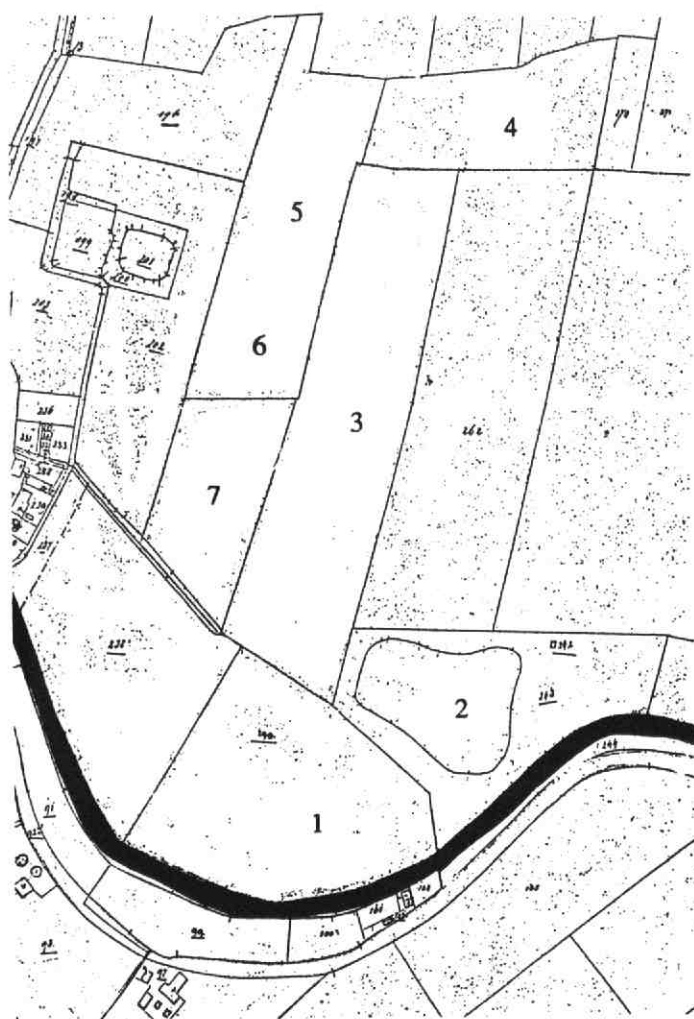
Het kadaster

Paulus Martinus van Bijlevelt bezat in 1832, volgens het kadaster, onder andere: Vleuten Sectie B nummer 263, weiland, groot 2 bunders 47 roeden 10 ellen. Dit moet de Langewey zijn, groot 3 morgen.

Het kampje erachter, de Kleine Paddenaar, 1 morgen moeten we zoeken in Sectie B nummer 266, groot 99 roeden 90 ellen.

Sectie B nummer 264 is zonder twijfel de oude Keijserkamp, later Jan Aertsens boomgaard, groot 1 morgen (nu 87 roeden 80 ellen) en Sectie B nummer 265 is dan de Grote Paddenaar met het in 1679 van Van Wijckersloot gekochte „campgen weijland” (zie IV), samen groot 2 morgen (nu 1 bunder 56 roeden 80 ellen). De Grote Paddenaar vormde de noordelijke helft van het perceel! De naam is overduidelijk zuidwaarts komen „afzakken”, wat ook blijkt uit het volgende.

Op 3 december 1800 werden publiek verkocht circa hondert vijf en twintig stuks appel- en peerenbomen uit de boomgaarden Oost en Westzijde Alenveld, Jan Aartsen

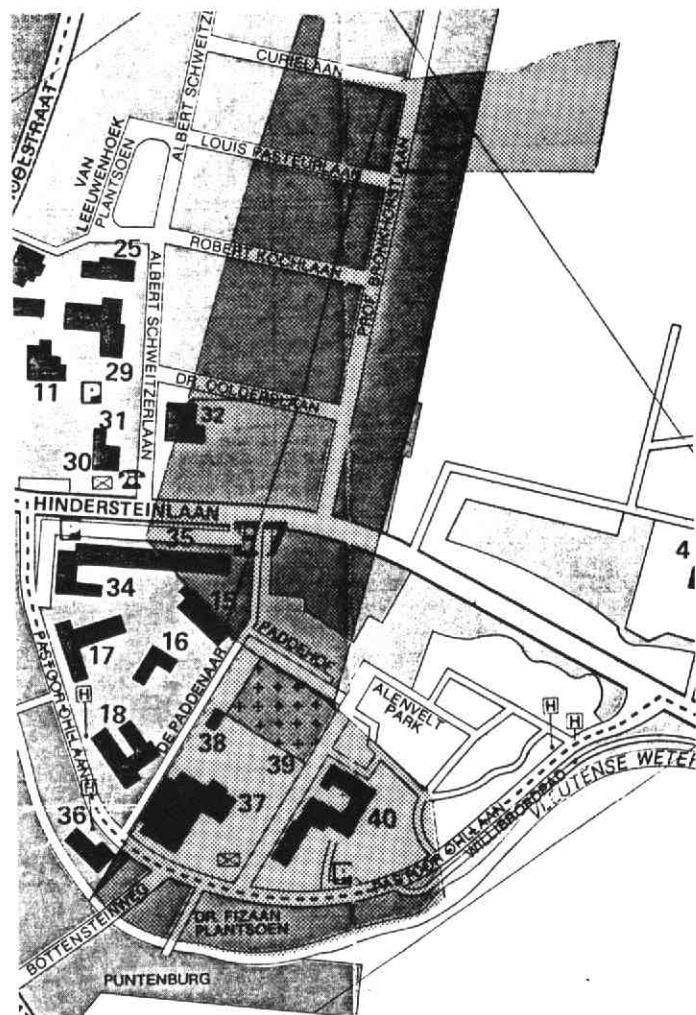
Fragment van de kadastrale minuut van 1832. Het noorden is boven. De brede zwarte band is de in de tekst genoemde Heerenwech (nu pastoor Ohllaan). De daaronder getekende dubbele lijn geeft de Vleutense Wetering (de Rijn) weer. Tussen beide ligt het van Den Ham in leen gehouden „hond boomgaard met een zekere huijsinge”. Te zamen met het driehoekige stuk land ten noorden van de weg, was dat de Erfpacht (1). Rechts het „Boschje van Alenvelt” (2). Het lange perceel in noordelijke richting was de Langewei (3). Verder naar het noorden lag de Kleine Paddenaar (4). Ten westen daarvan en van boven naar beneden de Grote Paddenaar (5), het „campgen weijland” van Van Wijckersloot (6) en de Keijzerskamp of Jan Aertsens boomgaard (7). De drie laatste nummers werden later samen de (Grote) Paddenaar genoemd, die dus toen wèl in het zuiden grensde aan het „gemeene Kerckpadt” (de naar het noordwesten lopende drie evenwijdige lijntjes).

boomgaard, genaamde De Paddenaar, en den Erfpacht boomgaard, voor de somme van f 690-05-00. Jan Aertsens zat blijkbaar ook al „op de wip”.

De Erfpacht zit ingewikkelder in elkaar. Het „binnendijkse” land in Sectie B nummer 240, groot 2 bunders 93 roeden 70 ellen (3 morgen). Het „buitendijkse” land is Sectie A nummer 99 t/m 104, groot te zamen 67 roeden 73 ellen (ongeveer het oude hont).

De Erfpacht

Paulus Martinus van Bijlevelt overleed op 3 december 1841 en zijn kinderen Alyda Odilia Wilhelmina en Simon Petrus Hendricus waren zijn erfgenamen.

Fragment van de ongedateerde eerste druk van de in opdracht van het gemeentebestuur van Vleuten-De Meern vervaardigde kleurenplattegrond. Schaal 1 : 5000.

De schaal is dezelfde als die van de hiernaast afgedrukte afbeelding. De daarop aangegeven percelen zijn met een raster op de plattegrond overgebracht. De oostelijke begrenzing van de Langewei is terug te vinden in de sloot achter de percelen aan de Prof. Bronkhorstlaan. De noordelijke begrenzing van de Erfpacht ligt nog vast in de hoek tussen de binnenpaden Paddehof en De Paddenaar. Verder is er van de oude structuur niets terug te vinden. Zelfs het „gemeene Kerckpadt” is „weggemaakt”!

van de weg in drieën gedeeld. Simon Petrus schonk twee kavels aan het r.k. parochiebestuur voor de aanleg van een begraafplaats en de bouw van een kerk. De derde kavel, waarop later Jozefzorg zou verrijzen, werd tot bouwland (moesland) gemaakt.

Naar goed Utrechts gebruik had de eind-t van de naam het ook in Vleuten moeilijk. Toen er bovendien, na de veranderde bestemming van het land, tuingrond te huur kwam - ook voor de zogenaamd „minder draagkrachtigen” -, veranderde Erfpach(t) in Armenpach(t) en dit laatste in Arrepach of zelfs Arripach.

Bronnen

Collectie van der Poel

Kadaster

Archief Den Ham

J.J.Th. Sprong, Vleuten-De Meern, van verleden naar heden, 1975